

Niemcy

Niemcy (Republika Federalna Niemiec, RFN, niem.: *Deutschland* lub *Bundesrepublik Deutschland*, BRD) – państwo federacyjne położone w Europie Środkowej, będące członkiem Unii Europejskiej, Unii Zachodnioeuropejskiej (UZE), G8 oraz NATO. Do 1970 (do traktatu między RFN a Polską) w Polsce stosowana była oficjalnie nazwa Niemiecka Republika Federalna (NRF). Niemcy mają dostęp do Morza Bałtyckiego i Morza Północnego. Stolica to Berlin .

Nazwa "Niemcy" oznacza tyle co niemi, niemowy. Język niemiecki jest językiem germańskim i znacznie różni się od języków słowiańskich, dlatego dawni Polacy nie byli w stanie porozumieć się z Niemcami, stąd porównanie do osób niemych .

Niemiecki należy do dużej grupy języków germańskich i spokrewniony jest z duńskim, norweskim, szwedzkim, niderlandzkim oraz angielskim. Na terenie całego kraju występują liczne dialekty. To właśnie dialekt u większości Niemców zdradza, z którego regionu pochodzą: gdyby Meklemburczyk i Bawarczyk próbowali ze sobą rozmawiać posługując się wyłącznie dialektem, to najprawdopodobniej byłoby im bardzo trudno się zrozumieć. Język niemiecki jest najbardziej rozpowszechnionym językiem w Europie, jest on mową ojczystą dla około 110 mln osób. Języka tego jako ojczystego (poza obszarem Niemiec) używa się w Austrii, Liechtensteinie, części Szwajcarii, Południowym Tyrolu (Włochy), Alzacji (Francja), niektórych regionach Belgii i w Luksemburgu. Wśród najczęściej przekładanych języków, niemiecki plasuje się na trzecim miejscu – zaraz po angielskim i francuskim. Promocją języka i kultury niemieckiej na świecie zajmują się liczne instytuty, a wśród nich, intensywnie wspierany przez niemieckie ministerstwo spraw zagranicznych.

flaga Niemiec

godło Niemiec

Ważniejsze miasta

Nazwa polska	Nazwa niemiecka	Ludność w tys.	Kraj związkowy
 Akwizgran	Aachen	256	Nadrenia Północna-Westfalia
 Berlin	Berlin (stolica)	3 405	Berlin
 Bielefeld	Bielefeld	325	Nadrenia Północna-Westfalia
 Bochum	Bochum	368	Nadrenia Północna-Westfalia
 Brema	Bremen	565	Brema
 Dortmund	Dortmund	595	Nadrenia Północna-Westfalia
 Drezno	Dresden	490	Saksonia
 Duisburg	Duisburg	585	Nadrenia Północna-Westfalia
 Hamburg	Hamburg	1 734	Hamburg
 Hanower	Hannover	545	Dolna Saksonia
 Karlsruhe	Karlsruhe	284	Badenia-Wirtembergia
 Kassel	Kassel	195	Hesja
 Kolonia	Köln	955	Nadrenia Północna-Westfalia
 Monachium	München	1 268	Bawaria
 Stuttgart	Stuttgart	610	Badenia-Wirtembergia
 Wolfsburg	Wolfsburg	125	Dolna Saksonia

Reprezentacja Niemiec w piłce nożnej

Reprezentacja Niemiec w piłce nożnej trzykrotnie zdobywała Puchar Świata (1954, 1974 i 1990) i tyle razy mistrzostwo Europy (1972, 1980 i 1996). Od 1904 roku jest członkiem FIFA, a od 1954 – UEFA.

W 1949 roku nastąpił podział Niemiec na Republikę Federalną Niemiec i Niemiecką Republikę Demokratyczną. Przez czterdzieści kolejnych lat istniała więc także druga niemiecka drużyna narodowa.

Przed wojną Niemcy, poza brązowym medalem z Mundialu 1934, nie odnosili dużych sukcesów. Na kolejnych mistrzostwach świata, mimo obecności w składzie wielu Austriaków, drużyna jedyny raz w historii odpadła już po pierwszej fazie turnieju.

W 1974 roku jako aktualny mistrz Europy drużyna prowadzona przez Helmuta Schöna zdobyła tytuł najlepszej drużyny na świecie. O obliczu tamtego zespołu decydowali m.in. bramkarz Sepp Maier, obrońcy Franz Beckenbauer, Paul Breitner i Berti Vogts, pomocnik Wolfgang Overath i snajper Gerd Müller, który dwa lata wcześniej został królem strzelców mistrzostw Europy.

Osiem lat później Niemcy ponownie triumfowali w mistrzostwach Starego Kontynentu, a następnie trzy razy z rzędu grali w finale kolejnych Mundiali. Wygrali tylko w jednym, w 1990 roku, kiedy selekcjonerem był Beckenbauer.

W pierwszej połowie lat 90. reprezentacja, w której występowali już zawodnicy z byłej NRD zdobyła wicemistrzostwo (w 1992 roku) oraz mistrzostwo (w 1996) Europy. Z piłkarzy urodzonych we Wschodnich Niemczech największą karierę zrobił w tamtym czasie obrońca Matthias Sammer, w 1996 roku wybrany na najlepszego piłkarza kontynentu.

Po zwycięskich Mistrzostwach Europy 1996 rozpoczął się trwający blisko sześć lat kryzys reprezentacji. Z kadry zaczęli powoli odchodzić doświadczeni zawodnicy, debiutujący przed 1990 rokiem.

Największym w ostatnim czasie sukcesem reprezentacji jest wicemistrzostwo świata zdobyte w 2002 roku. Na Mundialu 2006 drużyna prowadzona przez Jürgena Klinsmanna zajęła trzecie miejsce.

stroje piłkarzy reprezentacji Niemiec

Ustrój polityczny Niemiec

Stolicą federalną jest Berlin, gdzie znajduje się siedziba rządu federalnego (*Bundesregierung*), jednak część ministerstw rezyduje w Bonn. Część centralnych urzędów mieści się w innych miastach, m.in. Karlsruhe i Norymberdze. System polityczny Niemiec jest zorganizowany w oparciu o konstytucję (*Verfassung*), którą jest Ustawa Zasadnicza Niemiec (*Grundgesetz*) według zasady podziału władz (*Gewaltenteilung*).

Głową państwa jest prezydent federalny, wybierany przez Zgromadzenie Narodowe (złożonego z Bundestagu i przedstawicieli krajów związkowych, w liczbie równej liczbie członków Bundestagu) na pięcioletnią kadencję. Jest możliwość jednokrotnego powtórzenia kadencji. Ma on czysto reprezentacyjne znaczenie - jest symbolem państwa, moderatorem. Nie ma prawa wetowania ustaw (może je jedynie odesłać do Trybunału). Posiada prawo mianowania ambasadorów i konsulów oraz wysuwania kandydatury kanclerza. Władzą ustawodawczą (*die Legislative*) jest Bundestag wraz z drugą izbą Radą Federalną Niemiec (*Bundesrat*). Bundestag wybierany jest co cztery lata w wyborach pięcioprzymiotnikowych: powszechnych, równych, bezpośrednich (jednostopniowych), tajnych i proporcjonalnych choć zasadniczo jest to system mieszany z zapewnieniem wejścia do parlamentu wszystkich kandydatów, którzy w swych okręgach uzyskali większość. Ustawowa liczba posłów liczy 598 (od zjednoczenia Niemiec do 2002 roku wynosiła 656), ale wskutek tego skomplikowanego systemu wyborczego ta liczba może zwiększać się o tzw. mandaty nadwyżkowe. Tak jest w Bundestagu XVI kadencji, który liczy 614 posłów. Posłowie grupują się we frakcjach, do tworzenia których potrzebne jest 5% ogólnej liczby posłów.

Bundestag

Przemysł

Do najlepiej rozwiniętych gałęzi przemysłu należą: przemysł elektromaszynowy, rafineryjny, energetyczny oraz hutniczy i chemiczny. Na całym świecie cenione są także niemieckie wyroby z dziedzin przemysłu odzieżowego (Adidas) a także z dziedzin optyki i zaawansowanych technologii (high-tech). Niemiecki przemysł chemiczny osiągnął czołową pozycję na świecie, jego głównym ośrodkiem jest Ludwigshafen (siedziba firmy EMTC). Ku tej samej pozycji w świecie zmierza także motoryzacja. Niemcy są największym eksploatatorem węgla brunatnego i soli potasowych na świecie. Znamieną rolę w gospodarce odgrywa Nadreński Okręg Przemysłowy, w skład którego wchodzi Zagłębie Ruhry - jeden z największych obszarów przemysłowych świata. Duże obszary przemysłowe są również zlokalizowane wokół Hamburga, Hannoveru, Salzgitter, Saarbrücken, Frankfurtu nad Menem, Stuttgartu i Monachium. Przemysł na wschodnim terytorium państwa koncentruje się głównie w Zagłębiach Saskim i Łużyckim, a także w rejonach Berlina, Lipska, Chemnitz i Drezna. Ogromną rolę w gospodarce kraju odgrywają olbrzymie korporacje, skore do inwestycji poza granicami kraju, co przyczynia się do rozwoju wielu, także silnych ekonomicznie państw. Firmy inwestują w badania naukowe i rozwijają własne ośrodki badawcze, co pozwala na szybkie wdrażanie nowoczesnych, wysokiej jakości produktów.

Górnictwo węgla kamiennego powoli przestaje być jednym z dominujących gałęzi przemysłu w Niemczech. Niemiecki rząd planuje stopniowe zamknięcie wszystkich kopalń w kraju do 2012 roku. W 2004 roku na terenie Niemiec funkcjonowało 9 kopalń zatrudniających 42 000 osób (w 1980 roku funkcjonowało 39 kopalń zatrudniających 186 800 osób). Zużycie węgla kształtuje się następująco: elektrownie - 75%, przemysł stalowy - 24%, ogrzewanie - 1% (dane z 2004 roku). Produkcja energii elektrycznej z węgla wynosiła w 2004 roku 10% (w 1990 roku - 26%).

Fabryka Volkswagena

Religia

W Niemczech zapoczątkowany został w XVI wieku przez Marcina Lutra ruch reformacyjny. Obecnie dwie najważniejsze organizacje religijne w Niemczech to Kościół katolicki i Kościół ewangelicki Niemiec (EKD). Istnieją także wspólnoty muzułmańskie i żydowskie. Co roku w Niemczech z Kościoła katolickiego i Kościoła ewangelickiego występuje po około 100 tys. osób. Spowodowane jest to koniecznością płacenia podatku kościelnego.

Od wielu lat obserwuje się spadek liczby wiernych, chrztów i ślubów kościelnych. Praktykuje tylko 14% katolików i 3% ewangelików. Ostatnie badania opinii publicznej wykazały, że tylko 45% Niemców jest dumnych z tego, iż papieżem został Niemiec. Z kolei badania Instytutu Allensbacha wykazały, że jedynie 20% Niemców identyfikuje się z Kościołem.

Religie: (2005)

- katolicy (31,2%),
- luteranie (30,8%),
- pozostali protestanci (1,6%),
- prawosławni (1,5%),
- pozostali chrześcijanie (0,2%),
- muzułmanie (4,0%)
- żydzi (0,3%),
- buddyści (0,3%),
- wyznawcy pozostałych religii, sekt i denominacji (0,3%),
- bezwyznaniowcy (29,9%).

Kuchnia niemiecka

Typowo niemiecka kuchnia zanika, a rośnie wpływ wywierany przez kuchnie innych krajów. Jako pierwsza zdobyła niemieckie podniebienia kuchnia włoska, która przybyła początkiem lat 1960. wraz z włoskimi "Gastarbeitern". Potrawy takie jak pizza i pasta są dziś bardziej popularne niż dawniej typowy zestaw: ziemniaki, kiszona kapusta, marynowana pieczeń. Popularna jest również kuchnia grecka, kuchnia chińska i kuchnia turecka, ta ostatnia reprezentowana jest przez tysiące małych barów "fast food" zwanych w Niemczech *Imbiss* i potrawy jak np. Döner, oprócz tego można w niemieckich miastach znaleźć prawie wszystkie egzotyczne restauracje włącznie z rosyjskimi, tajlandzkimi, polskimi i japońskimi w tym barami sushi. Najmocniejszą pozycję tradycyjna niemiecka kuchnia zachowała w małych miastach i osadach.

W odżywianiu Niemców dużą rolę pełni chleb. Uważa się, że Niemcy są krajem, w którym istnieje najwięcej różnych gatunków chleba. Kuchnia niemiecka jest bardzo

pożywna, królują w niej ziemniaki i wieprzowina. Mięsa wieprzowego używa się do wyrobu kielbasy (*Wurst*), która jest nie tylko popularną przekąską, ale i podstawowym elementem kuchni. W Bawarii są, np. specjalne *Wurstküchen* (kuchnie kielbasowe).

Mięso w kuchni niemieckiej proponuje się w bardzo różnorodnej postaci - peklowana i wędzona pieczeń wieprzowa (*Kassler*), pieczeń (*Schweinebraten*). Dodatkowo do mięsa są najczęściej ziemniaki, np. pod postacią salatek ziemniaczanej (*Kartoffelsalat*), odsmażane lub ugotowane.

W północnych Niemczech w menu można znaleźć bogaty wybór świeżych ryb, wśród których najbardziej popularny jest dorsz. kapusta to kolejny popularny składnik - odmianę zieloną marynuje się jako *Sauerkraut*, natomiast czerwoną gotuje z jabłkami, co daje *Apfelrotkohl*.

Kluski zwane *Spätzle* i *Maultaschen* są typowym składnikiem kuchni Szwabii. Golonka (*Schweinehaxe*) to także niemiecki przysmak, szczególnie nie może jej zabraknąć na bawarskim święcie piwa, bo piwo to narodowy napój Niemców oraz dodatek do wielu potraw. Popularne są także niemieckie wina reńskie i mozelskie. Zupy niemieckie są ciężkie i zawiesiste (*Eintopf*), najczęściej z dodatkiem fasoli lub grochu.

W Niemczech istnieje ponad 300 gatunków chleba i ponad 6 tysięcy gatunków piwa. Podczas Oktoberfest padają "rekordy piwne" - w Europie jedynie Czesi piją więcej piwa w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Z kolei kawa w Niemczech cieszy się znacznie większym uznaniem niż herbata.

Gospodarka

Niemcy, mimo zaobserwowanych problemów gospodarczych w latach 2003 - 2005, wciąż utrzymują się na trzecim miejscu wśród największych potęg gospodarczych świata. PKB wyniósł w 2005 2,91 bilionów USD. Niemiecka gospodarka jest zatem nominalnie trzecią co do wielkości na świecie. PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi: 33,4 tys. USD i plasuje RFN na 10. miejscu w Unii Europejskiej oraz na 17. miejscu w świecie. Deficyt budżetowy w 2005 wyniósł 78 mld euro. Państwo osiągnęło dochody w wysokości 971 mld euro, a wydało 1 049,7 mld euro. Niemcy są obecnie pierwszym eksporterem na świecie. Wartość eksportu w 2004 wyniosła ponad 731 mld euro. Przewaga eksportu nad importem wyniosła wówczas blisko 160 miliardów euro (tymczasem deficyt handlowy USA w 2003 wyniósł 489 mld. \$). Głównym centrum finansowym o światowym znaczeniu jest Frankfurt nad Menem, m.in. siedziba Frankfurckiej Giełdy Papierów Wartościowych (*Frankfurter Wertpapierbörse*), Deutsche Banku, Dresdner Banku oraz Commerzbanku.

Niemcy na mapie Unii Europejskiej

Historia

W X w. p.n.e. plemiona germańskie przybyły na tereny dorzecza Łaby i Renu. W VI i VII w. zachodnia część Germanii została podbita i włączona do państwa Franków. Za panowania syna Karola Ludwika Pobożnego powstawały ośrodki separatystyczne w Germanii. W wyniku wojny imperium zostało podzielone na 3 części (traktat w Verdun 843), wschodnia to późniejsze Niemcy.

Pierwszym królem wschodniofrankońskim został Ludwik. Po jego śmierci (876) państwo rozpadło się na kilka luźno związanych ze sobą księstw. W 962 Otton I zmienił nazwę państwa na Królestwo Niemieckie. W XIV w. zmienił się ustrój Niemiec. Cesarz Karol IV wydał Złotą Bullę (1356). Bulla zagwarantowała jedność i niepodzielność obszarów, którymi władali elektorzy, nadawała im suwerenność w ramach cesarstwa i autonomię sędziowską, elektorzy otrzymali wówczas prawo majestatu – traktowano ich jak królów. Elektorzy nie mogli wybierać nowego króla przed śmiercią starego. W XV wieku Habsburgowie opanowywali nowe ziemie metodą mariaży i układów. Cesarz Karol V (1519-1556) panował nad największym imperium ówczesnego świata. W 1526 po śmierci króla Węgier w Bitwie pod Mohaczem, brat Karola Ferdynand uzyskał korony Czech i Węgier na mocy układu o przeżycie z Jagiellonami zawartego w Wiedniu w 1515). W 1517 niemiecki zakonnik Marcin Luter ogłosił w Wittenberdze 95 tez. W 1521 papież Leon X wyklął zakonnik, zaś sejm w Wormacji skazał Lutera na banicję. W 1555 podpisano pokój w Augsburgu. Warunki pokoju były następujące: król uznał podział religijny Niemiec na zasadzie *Czyj kraj, tego religia*. Ogromne zasługi dla przyszłego rozwoju Niemiec położył oświeceniowy król-mason Fryderyk II Wielki, który jako jeden z pierwszych władców w Europie wprowadził powszechne nauczanie elementarne. W latach 1772-1795 udział Prus w trzech rozbiorach Polski. W okresie napoleońskim większość ziem niemieckich włączono w Związek Reński oprócz Prus i Austrii. Po klęsce Napoleona utworzono Związek Niemiecki. 1834 - powstanie Niemieckiego Związku Celnego. Po wojnie austriacko-pruskiej 1866 najsilniejszą pozycję w Niemczech uzyskały Prusy, po wojnie francusko-pruskiej w latach 1870–1871 proklamowano Cesarstwo Niemieckie z Wilhelmem I jako dziedzicznym cesarzem. W latach 1880–1900 Niemcy uzyskały też kolonie w Afryce. 9 listopada 1918 proklamowano republikę, cesarz abdykował. Niemcy podpisały kapitulację 11 listopada 1918 roku kończącą I wojnę światową. Do 1933 istniała Republika Weimarska. W wolnych i demokratycznych wyborach w roku 1933 zwyciężyła NSDAP. W następstwie tego rządu objął Adolf Hitler i NSDAP, rozpoczęły się rządy terroru. Pierwszego września 1939 Niemcy zaatakowały Polskę. Rozpoczęła się II WŚ. Zakończyła się 8 maja 1945 roku aktem bezwarunkowej kapitulacji, powielonym na żądanie ZSRR 9 maja. Niemcy podzielono na strefy okupacji kontrolowane przez mocarstwa: Wielka Brytania, Francja, ZSRR, USA. Powstała Międzysojusznicza Rada Kontroli, która koordynowała administrację okupowanych terytoriów. W strefie radzieckiej powstało NRD, a w trzech pozostałych RFN. Niemcy zjednoczyły się w 1990 roku.

Literatura i Muzyka

Niemiecka literatura powstała w średniowieczu. Najważniejsi autorzy tej epoki to Walther von der Vogelweide i Wolfram von Eschenbach. Pieśń o Nibelungach, której autor jest nieznany, jest jednym z najważniejszych dzieł literatury niemieckiej. Dzieła te napisane zostały w języku średnio-wysoko-niemieckim, który jest dla współczesnych Niemców zupełnie niezrozumiały. Nowożytną niemiecką storzył Marcin Luter swoim tłumaczeniem Biblii. Za najważniejszych autorów literatury niemieckiej uważani są Christoph Martin Wieland, Johann Wolfgang Goethe i Friedrich Schiller, Friedrich Hölderlin i Heinrich Heine jak i bracia Grimm; w dwudziestym wieku Niemcy miały kilku noblistów w dziedzinie literatury Theodor Mommsen (1902), Paul Heyse (1910), Gerhart Hauptmann (1912), Thomas Mann (1929), Hermann Hesse (1946), Heinrich Böll (1972) i Günter Grass (1999).

Najważniejsi kompozytorzy niemieccy to Johann Sebastian Bach, Georg Friedrich Händel, Christoph Willibald Gluck, Ludwig van Beethoven, Johannes Brahms, Georg Philipp Telemann, Felix Mendelssohn-Bartholdy, Robert Schumann, Richard Wagner, Max Reger, Carl Orff, a także wielu innych. Znani jazzmani niemieccy to Peter Brötzmann, Theo Jörgensmann i Albert Mangelsdorff.

Johann Sebastian Bach

